

Tartalom

Előszó

9

1. Impériumváltás és nemzetállamok 1918–1921

<i>Szarka László</i> : A történeti Magyarország felbomlása: katonai akciók, demarkációs vonalak	14
<i>Szarka László</i> : Magyarország és a magyar kisebbségek ügye a párizsi béketárgyalásokon: határkijelölés, népszavazás, kisebbségvédelem	22
<i>Bárdi Nándor</i> : A Romániához került erdélyi, bánsági, kelet-magyarországi magyarok (1918–1921)	30
<i>Simon Attila</i> : A Csehszlovákiához került felvidéki magyarok (1918–1921)	36
<i>Fedinec Csilla</i> : A Csehszlovákiához került Kárpátalja (1918–1921)	40
<i>A. Sajti Enikő</i> : A Szerb-Horvát-Szlovén Királysághoz került magyarok (1918–1921)	44
<i>Gerhard Baumgartner</i> : A burgenlandi magyarság az első világháború végétől a soproni népszavazásig (1918–1921)	48
<i>Bárdi Nándor</i> : Magyarország és a magyar kisebbségek az 1918 utáni első években: a magyar külpolitika revíziós céljainak megfogalmazása, a kisebbségi kultúra és politika támogatása	52
<i>Eiler Ferenc</i> : A népszövetségi nemzetközi kisebbségvédelmi rendszer működése az első években	60

2. A két világháború közti időszak 1921–1938

<i>Szarka László</i> : Nemzetállamok, kisebbségek az 1920-as években	66
<i>Bárdi Nándor</i> : A Magyarországgal szomszédos országok magyarságpolitikája a két világháború között	74
<i>Eiler Ferenc</i> : Kisebbségvédelem és revízió. A kisebbségi kérdés helye a magyar kormánypolitikában	84
<i>Bárdi Nándor</i> : A romániai magyar kisebbség a két világháború között	90
<i>Simon Attila</i> : A csehszlovákiai magyar kisebbség helyzete	98
<i>Fedinec Csilla</i> : A kárpátaljai fejlődés sajátosságai a két világháború között	104
<i>A. Sajti Enikő</i> : A jugoszláviai magyarok a két világháború között	110
<i>Gerhard Baumgartner</i> : Burgenland tartomány felállításától az Anschlussig (1922–1938)	114
<i>Simon Attila – Kovács Attila</i> : Gazdaság és nacionalizmus. Földreformok az utódállamokban	118
<i>Fülepp Tamás Gusztáv</i> : A kisebbségi magyar kultúra, művészet, művelődés, tudományosság intézményei és teljesítményei	124
<i>Bárdi Nándor</i> : Viták, tervek, javaslatok a kisebbségi kérdés kezeléséről	132
<i>Szarka László</i> : A magyar revíziós politika eredményei és dilemmái	138
<i>Bárdi Nándor</i> : A kisebbségi magyar társadalmak a két világháború között	146

3. A második világháború évei 1939–1944

<i>Filép Tamás Gusztáv</i> : A „visszatért” magyarok és nem magyarok beilleszkedése, jogi helyzetük és magatartásuk	154
<i>L. Balogh Béni – Bárdi Nándor</i> : A dél-erdélyi magyarság jogi és politikai helyzete a második bécsi döntést követően	162
<i>Popély Árpád</i> : A Szlovák Köztársaságban maradt magyar kisebbség helyzete és önszerveződése	168
<i>Fedinec Csilla</i> : A kárpátaljai autonómia kérdése	172
<i>A. Sajti Enikő</i> : A bánáti magyar kisebbség helyzete a második világháború éveiben	176
<i>Gerhard Baumgartner</i> : A burgenlandi magyar kisebbség a III. Birodalomban	180

4. A világháború végétől a kommunista hatalomátvételig 1944–1948

<i>Szarka László</i> : Magyarország és a magyar kisebbségek helyzete 1945-ben	186
<i>Nagy Mihály Zoltán</i> : Áldozatok, elhurcoltak, menekülők, jogfosztottak A magyar kisebbségek veszteségei (1944–1948)	192
<i>Olti Ágoston</i> : A kisebbségi magyarok ügye a magyarországi béke-előkészítésben	200
<i>Novák Csaba Zoltán</i> : A romániai magyar kisebbség helyzete. Petru Groza politikájának magyar támogatása	204
<i>Popély Árpád</i> : A csehszlovákiai magyar kisebbség jogfosztása: deportálás, lakosságcsere és reszlovakizáció	210
<i>A. Sajti Enikő</i> : A jugoszláviai helyzet: bosszúakciók, lakosságcsere. Az engedékeny jugoszláv kisebbségpolitikai gyakorlat kezdete	216
<i>Fedinec Csilla</i> : A Csehszlovákiától a Szovjetunióhoz csatolt Kárpátalja magyar kisebbségének helyzete (1944–1946)	220
<i>Gerhard Baumgartner</i> : Az ausztriai magyarság a szovjet megszállás idején (1945–1955)	224

5. A kelet-közép-európai pártállamokban 1948–1989

<i>Stefano Bottoni</i> : Az ötvenes évek a kelet-közép-európai kommunista államokban. A pártállami nemzetiségi politika alakváltozatai	230
<i>Bárdi Nándor – László Márton</i> : A kollektivizálás és a falu átalakítása	234
<i>Stefano Bottoni</i> : A XX. pártkongresszus és az 1956. évi magyarországi forradalom hatása a szomszéd országok kisebbségi politikájára	242
<i>Stefano Bottoni</i> : A romániai modell sajátosságai: a Magyar Autonóm Tartomány. A Ceaușescu-féle modell, a román államnacionalizmus	246
<i>Hornnyák Árpád</i> : A jugoszláviai különút kisebbségpolitikai következményei. Magyarok a horvát, szerb és szlovén tagköztársaságban. A vajdasági autonómia és a magyarok 1945–1989	250
<i>Gerhard Baumgartner</i> : Az ausztriai magyar népcsoport az államszerződéstől a keleti blokk összeomlásáig (1955–1989)	256
<i>Popély Árpád</i> : A csehszlovák kisebbségpolitika, a magyar közösség újjászerveződése. A Csemadok szerepvállalása. Az 1968–69-es reformfolyamat és a Husák-korszak	262
<i>Fedinec Csilla</i> : A kárpátaljai magyar életviszonyok a Szovjetunióban. Politika és irodalom	268
<i>Novák Csaba Zoltán</i> : A Brezsnyev-doktrína és a szovjet nemzetiségpolitikai fordulat kelet-közép-európai következményei	274
<i>Bárdi Nándor – Papp Richárd</i> : A kisebbségi magyar egyházak	278
<i>Fedinec Csilla</i> : A kisebbségi magyar oktatásügy helyzete Közép-Európában (1944–1989)	284

<i>Fülep Tamás Gusztáv</i> : A kisebbségi magyar kulturális és művészeti élet intézményei	290
<i>Bárdi Nándor</i> : Magyarország és a határon túli magyarok (1948–1989)	296
<i>Tátrai Patrik</i> : A magyar kisebbségek demográfiai fejlődésének fő vonalai a kommunizmus évtizedeiben	306

6. A rendszerváltástól napjainkig 1989–2007

<i>Vizi Balázs</i> : A kisebbségi jogok újraszabályozása a nemzetközi jogalkotásban és politikában	316
<i>Szarka László</i> : Útkeresés, önszerveződés a rendszerváltás éveiben (1989–1991)	320
<i>Bárdi Nándor</i> : A romániai magyar kisebbség helyzetének változásai, társadalmi, kulturális önszerveződésének eredményei	330
<i>Hamberger Judit</i> : A magyar kisebbség jogi-politikai helyzete Szlovákiában 1989 novembere után	340
<i>Fedinec Csilla</i> : A kárpátaljai magyar kisebbség helyzetének változásai Ukrajnában	346
<i>Vékás János</i> : Kelet és Nyugat között: magyarok Szerbiában 1991 után	354
<i>Vékás János</i> : A befejezetlen nemzetállam: magyarok Horvátországban 1991 után	360
<i>Vékás János</i> : Együtt Európában: magyarok Szlovéniában 1991 után	362
<i>Gerhard Baumgartner</i> : Magyarok Ausztriában a rendszerváltástól napjainkig (1989–2005)	364
<i>Bárdi Nándor</i> : A budapesti kormányzatok magyarságpolitikája 1989 után	368
<i>Gyurgyík László</i> : A kisebbségi magyar közösségek népesedési folyamatai 1989 után	376
<i>Papp Z. Attila</i> : A kisebbségi oktatás politikai, jogi, társadalmi keretei	384
<i>Bárdi Nándor – Fedinec Csilla – Papp Z. Attila</i> : A magyar kultúra és tudomány a kisebbségi magyar közösségekben a 20. század végén	390
<i>Nádor Orsolya</i> : A magyar mint kisebbségi anyanyelv. Nyelvi jogok és nyelvhasználat	398
<i>Bányai Viktória</i> : A Kárpát-medence magyar nyelvű zsidósága	404
<i>Bányai Viktória</i> : Magyar ajkú zsidó közösségek a világban	412
<i>Ilyés Zoltán</i> : A moldvai csángók	418
<i>Szuhay Péter</i> : Magyar nyelvű cigányok a Kárpát-medencében	426
<i>Kovács Ilona</i> : Magyar szórványközösségek a Kárpát-medencén kívül	436

Válogatott bibliográfia	447
Statisztikai táblázatok	471
Térképek	491